

קידושין כב

**עניין: אוזן ששמעה
 על הר סיני כי לי
 בני ישראל עבדים**

בן יהודע

דף כ"ב. אמר הקב"ה אוזן ששמעה קולי על הר סיני, בשעה שאמרתי כי לי בני ישראל עבדים. קטל, ישראל לא שמעו בזה כי לא אלא עשרת הדברות, ופסוק זה לא נזכר בעשרת הדברות. ונ"ל בס"ד, נזכר ונרמז בפסוק אנכי ה' אלוקיך אשר הולאחתיך ממצרים מלמדים מצות עבדים, ולמה הולך לומר מצות עבדים, פשיטא דהכי היה, אלא לומר הולאחתי אחסם מצות עבדים, כדי שיהיו ע"כ עבדים לי, כי כן הענין מתייב, וכן הוא המורה, ונמלא מאמר הכתוב, כי לי בני ישראל עבדים כאמר בס"ד בפסוק זה: **ברם** מקשים. א"כ בכל דבר מלוה מעשרת הדברות, אם עבר אדם עליו תלע לחונן, משום דשמעה הלווי על הר סיני. ונ"ל בס"ד בדבר זה יש שיכות יותר לרביעית

מהר"ל תפארת ישראל פ"ג

העצמי לו, שהוא מיוחד בו האדם מכל. וזה שהוא נקרא אדם על שהוא עפר מן האדמה. ועתה יש לשאול וכי כל שאר הנמצאים אינם מן האדמה? שיקרא האדם ביחוד בשם אדם על שם שנברא מן האדמה. אבל ענין האדם מתיחס ביותר אל האדמה, וזה כי האדמה היא מיוחדת בזה שהיא בכח ויש בה יציאה לפעל כל הדברים אשר יוצאים ממנה צמחים ואילנות ושאר כל הדברים והיא בכח לכל זה, וזהו ענין האדם שהוא בכח ויוצא שלימותו אל הפעל ולפיכך שמו ראוי לו שיהיה משתתף עם האדמה שהיא מיוחדת

אדמה נאה לו והוא נאה לשמו. והבהמה נקראת בשם בהמה על שם ב"ה מ"ה, רצה לומר כי שלימות דבר שנברא עליו נמצא בה אף על גב שאינו שלמות גמור מכל מקום דבר זה נמצא עמה וזהו בה מה כי דבר מה נמצא עמה, הרי שכל אחד יורה שמו עליו, אמנם אל תטעה

מהר"ל חידושי אגדות

ומה נשתנה אוזן וכו'. יש להקשות אם כן כל מי שעושה עבירה יאמר עליו אוזן ששמע בהר סיני שאל יעשה זה ועשה יהיה נרצע, וא"כ כל שעבר עבירה יהיה נרצע. אבל דבר זה ענין מופלג בחכמה, כי האדם הוא אדם ע"י האוזן בפרט, ולא ע"י שאר דברים. וזה כי כמו הכלי כאשר הוא גולם אין לו שם כלי, וכאשר יש לו בית קיבול הרי נחשב כלי, ואין האדם בעל הקבלה רק ע"י האוזן, ולכך כל שמיצה מתורגם קבלה, וכאשר האדם חרש הרי האדם נחשב כמו גולם אשר אינו דבר ולא נגמר צורתו האחרונה כלל, רק הוא חומר מוכן לקבלה. ודבר זה רמזו חכמים הנאמנים בפרק החובל (ב"ק פ"ה ב') חרשו נותן לו דמי כולו, שמה תרא' כי החרש אינו אדם ולכך נותן לו דמי כולו, וכן אמרו חכמי מחקר שאמרו כי האדם הוא נפשי כלי, ר"ל שהוא כלי נחשב, וכל עבדות בעולם הוא ענין חמרי, גם זה רמזו חכמים בחכמתם שבו לכם פה עם החמור עם הדומה לחמור (לקמן ס"ח א') ובארנו דבר זה במקומת הרבה בחבור גבורת ה' (פ"ד) וטעם זה כי העבד מקבל עליו האדם בעל חומר וגוף להיות אדון שלו, הנה בזה נעשה העבד חמרי לא כמו שאר אדם שהוא תחת רשות הש"י, ולפיכך ראוי שיהיה נרצע העבד, מפני שנתקלקל האוזן שהוא הקבלה שלו, שעל ידי קבלה זאת היה ראוי להיות אדם גמור כאשר ראוי והוא מבטל קבלתו כאשר ירצה להיות עבד וזהו טעם הרציעה, וכאשר פסח הקב"ה על בתי

עבדים של הקב"ה, [וזה] שנרצע מורה על פחיתותו שמקבל אדנותו של אדם, ולכך יפחת אוזן שהוא בית קיבול שלו עד שנחשב כמו גולם, כי העבד הוא חמרי, גשמי מורה על פחיתותו שמקבל אדנותו של אדם, לכך יפחת האוזן שהוא בית קיבול שלו עד שנחשב כמו גולם (כי העבד הוא חמרי גשמי) ואלו דברים הם סתרי חכמה מאוד (*).

עבדים של הקב"ה, [וזה] שנרצע מורה על פחיתותו שמקבל אדנותו של אדם, ולכך יפחת אוזן שהוא בית קיבול שלו עד שנחשב כמו גולם, כי העבד הוא חמרי, גשמי מורה על פחיתותו שמקבל אדנותו של אדם, לכך יפחת האוזן שהוא בית קיבול שלו עד שנחשב כמו גולם (כי העבד הוא חמרי גשמי) ואלו דברים הם סתרי חכמה מאוד (*).

מהר"ל גבורות ה' פמ"ד

ביציאת מצרים, והרבה הקשו למה תלה הכ' ביציאת מצרים ולא אמר אנכי ה' אלהי השמים והארץ והאריכו בביאור קושיא זאת, ואין בדבריהם מה שיתן האמת. אך פירוש הכתוב אנכי ה' אלהיך ופירוש אלהיך בפרט, אף על גב שהוא אלהי כל הנמצאים הוא אלהי ישראל בראשונה וביחוד ואחר כך אלהי כל הנמצאות. וכבר התבאר בזולת זה המקום המעלה הזאת שיש בישראל ענין אלהי שאין בכל הנמצאים, ולפיכך אמר אחריו אשר הוצאתיך מארץ מצרים כי היציאה מארץ מצרים מורה שיש לישראל מעלה אלהית נבדלת מן הגשמית:

וזה מוכח מפני שהוציא אותם מבית עבדים, שכבר התבאר כי העבד הוא חמרי וכמו שאמרו חכמים (קדושין סח, ב) שבו לכם פה עם החמור עם הדומה לחמור, והרבה פעמים התבאר זה כי העבד שהוא משועבד דומה לחמור שהוא משועבד מתפעל ואינו פועל כמו העבד הזה. ומה שהשם יתברך הוציא את ישראל מבית עבדים היו יוצאים מן העבדות לקנות מעלה האלהית, שכבר התבאר כי לא היה אומה בעולם שהיה כל ענינם הכל חמרי כמו מצרים, והם נקראו בעצמם אשר בשר חמורים בשרם והוציאם במדה זאת. ולפיכך אמר אשר הוצאתיך מארץ מצרים מבית עבדים, שכל זה מורה שישראל קנו המעלה האלהית, ומאחר שקנו המעלה האלהית ראוי שיתיחד שמו יתברך על ישראל בפרט כמו שאמר אנכי ה' אלהיך כי הם ראויים לו יתברך. וכאשר הוא אלהי